

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 — —

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 — —

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, szeptember 29.

Centralisatio — Liberalismus — Corruptió.

Idegen volt mind a három, de beütött közénk, megszerezte a magyar polgárjogot s most szolgálják az államot hűségesen. Iker testvérek ezek, egyik a másik nélkül meg se tudna élni, mint a siámi ikrek, s az össze forrasztó kapocs köztük a liberalismus visszaélése, melynek egyedül üdvözítő elve «a cél szentesíti az eszközt».

A centralisatio megcsinálja a választási visszaéléseket, a corruptio biztosítja a hatalmon maradási, s a liberális jelszó elég csinos lépésvesszőjével fogdosni lehet a gimpliket.

Röviden vetjük ide ezeket a gondolatokat és igen sajnáljuk, hogy nem mi gondoltuk ki őket, hanem csak rövid summáját képezik Tisza Kálmán egy tanulmányának, melyet »Parlamentari felelős kormány és megyei rendszer« czimén írt, még ártatlanabb korában, 1865-ben. Hogy miért hoztuk ezt fel éppen most, annak is meg van a maga oka.

Emmer Kornél ugyanis, ki egyszer már teljes jóindulattal vert végig Erdélyi miniszteren, most újra okvetlenül támad, mely szerint az egyetemünkre támad, mely szerint elzúlik, s ahelyett, hogy tanítana, csak diploma gyárrá lett, s a tanárok ahelyett, hogy tudományokkal törődjenek, miniszterek vagy legalább is kegyelmes urak akarnak lenni. Kérdezte is Emmer, hogy mi ennek az oka?

Hát az, ami más bajoknak. Az atyafi-rendszer a kinevezéseknél, a klikk-érdek az egész centralizált állami szervezetnél.

Miért botlik éppen az egyetembe Emmer? Hiszen azt mindenki tudja, hogy a tanár urak nem annyira az akadémiába, mint inkább a miniszterségbe, vagy főrendi tagságba óhajtanak bejutni és valószínűleg Emmer se utasítaná vissza a miniszteri tárczát, legalább egy időben ezt zörögtek a levelek. Csináljon graváment inkább közelebb fekvő dolgokból.

Emmer Kornél választásánál olyan Tarnóczy-hajlandóságú ember volt az elnök s amint még jobban emlékszünk rá, rengeteg sok visszaéléssel vitte keresztül a mandátumot. Egy időben ezt meg is irták Emmer urnak, ki arra hivatkozott, hogy őt nem így informálta az elnök s ezen az alapon megtartotta a mandátumot. Választási útjában jegyzők és szolgabírók kísérték a jelölt urat, napokig; miért nem kérdezte meg, hogy ki közigazgat addig. Miért nem ütközött meg rajta, hogy a közigazgatás nem közigazgatás, hanem mandátum-gyár, s a szolgabírók és jegyzők nem dolgoikat végzik, hanem a kormány kegyét hajhászzák?

Persze akkor Emmer urról magáról volt szó, most pedig csak az egyetemről.

Bármely kelésre teszi rá az ujját Emmer, ha kutatja, mindig egy betegséget fog találni, a féktelen centralisatio által üzött visszaélést. Jó formán senki-

nek sincs joga már ebben az országban, minden jog a kormány kezében van, minden állás betöltése a kormánytól függ, vagy direkte, vagy indirekte. A fegyelmi eljárás is kezében van s így könnyű azt tenni valamelyik állásba akit akar, s akkor ugratni ki onnan, mikor akarja. A megélhetés mind nehezebb lesz, a szervilizmus mind mélyebb a megélhetést biztosító kormánynyal szemben. Jó formán rossz néven sem lehet venni.

Adjanak csak némi autonómiát a községek és nagyobb testületeknek, szedjék csak szét ezt az abszurd, csupán gyermekekkel szemben való centralisatiót, ugrassák csak szét a klikkeket, mindjárt tisztulnak közviszonyaink, nemcsak az egyetemen, de a közigazgatás és jogszolgáltatás terén is.

Tegye magáévá Emmer ezeket a gondolatokat, vagy írja is meg egy pumfletben, hátha használnak? Tisza Kálmán is így tett. Ha pedig az feszélyezné, hogy esetleg bekerül a kormányba és akkor keresztül is kellene vinni ezeket az elveket, ez ne aggassa, el lehet majd akkor feledkezni róluk — Tisza is úgy tett.

Ha pedig komolyan bántja Emmert a sok visszaélés, hát vágja el az összekötő kapcsot a liberalizmust, s akkor elesik a corruptió, felesleges lesz a centralisatio s új állapotokat teremthet, melyet soha sem felejtene el neki a nemzet.

P—y.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Felső leány.

Írta: Várossy Gyula.

(Folyt. és vége.)

A Gyszi tette bosszantásomra. Később meg is bosszultam; úgy lepedője alá fadarabot dugtam, mert nekem kellett ágyaznom is s a szegény lelkem lefekvéskor úgy ordított, hogy békítésére a Béluséba is kellett egyet helyeznem. Erre szent lett a béke.

Míg a belső szobában a portörővel a butordarabokat törülgettem, az óra tíz felé járt. Ekkor szokott jönni ő. Ismered Arthurt? A szó magasabb értelmében csinos és kedves fiú; karsu derekára csatolva, messze ragyog kardja, járása aczélosan ring s ha ablakom elé ért, egy pillanatra megáll, föltekint s ha ott lát, — pedig eddig mindig ott látott! — kecsesen szalutál. Mondják, gazdag családból való, a menyasszony részéről még biztosíték sem kívántatnék s ő nekem köszönget, sőt a jégen együtt koresolyáztunk. Elejtett muffomat — természetesen erővel ejtettem el! — úgy hozta utánam, mint a kis kutyuska.

Az ingaóra háromnegyedét ütött. Még egy negyed. A portörőt gyorsan félre dobtam, felnyitottam a szekrényt, elővettem fehér bédőruhám, melyről egy ízben azt állítá, hogy egy nézek ki benne, mint egy angyal, s gyorsan öltözködni kezdék.

Számitottam reá, hogy anyám leányának szerencsáját nem fogja akadályozni, s az ablak-

közi találka romantikus multjának megfelelőleg fog lefolyni: én ott állok és kinézek, ő megáll, mosolyog és köszönt, azután mindketten távozzunk, s jövő vasárnapig csak az édes emlék marad meg. Tehát rip-rop felöltöztem, hajamat megigazitám, s lestem őt.

Ő közeledett már a sarkon, tőlünk a hatodik háznál zörgött a kardja, mindjárt itt lesz, még egy csokrot igazítottam meg a keblemen, midőn sebbel-lobbal anyám lép be, s kimeresztett szemekkel, összecsapott kézzel megáll oldalamnál.

Te itt, ünnepi ruhában, tétlenül? midőn a tenger dologtól azt sem tudom, hol a fejem? Vetközöl azonnal le és ki a konyhára! Szégyeld magadat, anyádat egyedül hagyod! Egy, kettő! Törülgetek, édes mamám, hebegtem meglepetésben. Látom, mondá gunyosan; a törőrongy a divánsarkában s te itt ünnepi diszben. Talán vársz valakit? Mi? Oh nem, zavartam meg, azaz hogy — ijedtem meg a fölteléstől — várok is, nem is, magam sem tudom.

Nem tudod? — kérde metszően; nos én bizonyosan tudom, hogy a zöldségtisztítás vár reád a konyhában. Ma nem lehet uraskodni, az Edus bácsiék, meg a pénzügyi titkár, itt lesznek ebéden. Rögtön házi öltözetet veszed föl. És én neki szomorodottan vetköztem le, anyám segített, hogy gyorsabban menjem, közben szidott, mert a gombok és szallagok egymásután szakadtak le. De hogyis ne, mikor a kard ismételve megcsörrent ablakom alatt.

Zöldségtisztítás és főhadnagy egy pillanatban várt reám! Ne nevéss, édes, hanem sirj,

mert én szégyenletemben sirtam. Keservesebben még nem tisztítottak sárgarépát, czellert és paszternákot három királyok napján Európában, mint akkor minálunk. Lefaragtam a gyökereknek felét, alig maradt belőlük valami.

Anyám tudatá velem, hogy déiben rétes kerül az asztalra, annak okáért oda rakott elejbém egy nagy halom mazsolát és mandulát, hogy tisztítsam meg. A mazsola ragadt, a mandula héja piszkos sárgára festette kezemet. Egymásután Gyszi és Béla jött segíteni. Én, hogy hamarabb átessen a munkán, megettem a rétes töltelékének egy harmadát, a két fiú végzett a maradékkal, mire gyomorfájást, szidást és újabb töltelék tisztítást kaptunk. Ez utóbbi ugyan magam, mert a két fiú gyorsan kerekelt oldott. Nincs is azoknak, de még a felső-leánynak sem keresni valója a konyhán.

Csodálatos! Anyám később a rétesészta csinálásával bizott meg. De hisz nem értek hozzá! Világosítottam föl, mire ő bőséges magyarázattal szolgált. Apróra elmondta: ennyi vaj, víz, liszt, cukor kell; így és így kavard, gyurd és kerekítsd, a kinyújtásnál segíteni fog.

De biz a kinyújtásnál és a megevésnél sem ő, sem senki nem segített, mert olyan ragasztani való remek csirizt kabajítottam össze, hogy még a könyökömről is úgy kellett késsel levakarni. Ekkor kaptam meg a mihaszna nemesi előnevet. De azért nem volt szabad a konyháról távozzom. Hol öblögöttem, hol fát raktam a tűzre, olykor vizet öntöttem, vagy az ételt kavargattam.

Szemeimet a füst fölmarta, kezeim kivörösödtek és kergesedésnek indultak, halvány

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, szeptember 29.

A királyné emlékére szóló javaslatot ma ünnepies csöndben hallgatták meg és tárgyalták le a képviselők. *Szivák* Imre gyönyörű nekrológja, melylyel meghatotta az egész Házat nemcsak tartalmánál fogva, hanem szép előadásánál fogva is. A javaslatot egyhangulag elfogadták és holnap harmadszori olvasásra kerül.

Erzsébet királyné emléke a törvénykönyvben.

Szivák Imre előadó a következő szép beszéddel ajánlotta a javaslatot elfogadásra:

T. Ház! A női erények felséges személyesítőjét, a hitvestársi és anyai szeretet példányképét, a fennen szárnyaló szellemet, a természeti és művészeti széppért rajongó lelket: ő Felségét Erzsébet királynét elsiratta a művelt világ. Vele sirt nemzetünk is, de ami kegyeletünk gyászoltárán az áldozati tűznek még elhervadni nem szabad. Mi többel is tartozunk. A dicsőült királyné után reánk egy felséges mythos maradt, az t. i., hogy nemes szíve, melyet a föld legnagyobb gonosztevője szűrt keresztül, hogy az a drága szív mi hozzánk állott legközelebb, hogy az hazánkat legjobban szerette. Ennek a felséges mythosznak, a magyar nép ezen legendájának, ami történetünk alkotó részévé kell válni, átszállni utódainkra is.

Ennek ősi formája a törvénybe iktatás. A mi törvénykönyvünk nekünk egyúttal a történet könyvünk is; az ezredév dicsősége, gyásza, tévedései és vívmányai nyomát mind ott találjuk törvénykönyvünkben és még sem találunk példát egy királyné emlékének megörökítésére. Igen, mert századoknak kell lefolyni, míg elérkezett a igazi, felséges magyar királyné eszményképe, aki szívével szívünket hódította meg, megtanulta, megszerette s szeretettel beszélt a nyelvünket, ellette, felfogta és magáévá tette ennek a jogaihoz s szabadságához ragaszkodó nemzetnek aspirációját, vagy vonásait, velünk küzdött küzdelmeinkben, neki is fájtak ami sérelmeink és úgy lőn ő, nem a királyi jogar hatalmával, de mint a nemzet nagyasszonya, szívének ellenállhatatlan erejével, ami szószó-

lónk, felséges hitvestársa. nemzetünk forrón szeretett királyánál: elősegítve a kibékülést, a kiegyezés nagy művét, mely a koronázásban egybeforaszította a nemzet és király érdekeit s tartja ezeket ma is örökre együtt. Ezen örök emlékü működésében, kit alapgondolat vezette, amelyek mint tanuságok maradnak reánk; az egyik az, hogy a szomorúság és a csüggedés korszakában is fenn akarta és tudta tartani a nemzetnek bizalmát önmaga iránt s hitét jövőjében; s a másik volt a felismerése annak, hogy a nemzet és a korona között összhang nélkül nincs boldogulás.

E vonásokból rajzolja meg a történelem is felséges alakját a magyar királyné eszményének, amilyen ő volt, az örökre feledhetetlen, akit nemzetünk iránti érdemeiméltóvá avattnak fel a törvénykönyvünkben megörökítésre. Mint ideál, így köti az ő emléke össze a kibékítő multat, a küzdő jövőt, sőt mint a legmagasabb királyné szentelt alakja a nemzeti királyok korszakát is és így változik át aztán a magyar nép legendája történelemmé.

Leküzdhetetlenül tört ki ezért keblünkben a fájdalom érzése mellett a vágy, vajha szent hamvait hazai földünk fogadhatta volna magába, de ha már ezt a végzet megtagadta tőlünk, örök nyugvó helyet neki a hálás magyar nemzet szívében biztosítja törvénykönyvünknek ez a lapja is, mely mint a fájdalom Apotheosisa fogja sirjához, emlékéhez vonzani a végtelen időkig élő nemzet minden hű fiát. Hiszen ha családjának tagjai között kellett is szent porait az elmúlásnak átadni, nem érezzük-e mi is magunkat az ő családjához tartozóknak, nem-e hisszük joggal, hogy a mikor az ő hátrahagyott felséges hitvese a király gyászol, annak fájdalmát csak egy hű nemzet igaz részvéte enyhítheti. Mi tehát, hódolatunkkal és részvétünkkel fordulunk a nemzet atyjához, felséges királyunkhoz, s midőn az örök kárhozát átkával sujtjuk a gaz gyilkost, a király felszentelt ősz fejére a mindenható kegyeit esdjük le és megújítjuk a dicsőültől reánk maradt tanuságokat, melyekre, mint palládiumokra nagyobb szükség lesz nemzetünknek mint valaha, mert ezeket, vagyis a nemzetnek bizalmát jövőjében s összhangját a koronával, immár egyedül magának kellend ápolnia.

Ajánlom a törvényjavaslatot elfogadásra. (Éljenezés).

Az ellenzék minap hozott határozataihoz képest az indítványt nem tette a vita tárgyává, mert hisz a bizottsági tárgyalás alkalmával érvényesítette nézetét s azért a javaslat egyhangulag elfogadtatott.

Katholikus egyetemek.

Mióta a katolikus autonómia megindult a mozgalmak, nálunk is mindinkább hangzatosnak kezdik a valódi katolikus szellemű tudomány művelésének szükségét. Megemlékezünk róla, hogy bizony csufosan kisiklani engedték kezünkben a középoktatást jó részt, az egyetemet pedig csaknem teljesen s hogy a hol hajdan egyházunk legbuzgóbb hívei szólottak a tanulni vágyó ifjúsághoz, ugyanazokból a tanácsokból hirdettek most gúnyt, lenézést, üldözést a katholicizmus ellen. Első lépésnek elég volt ennyi: felismerni, hogy hibát követtünk el a tulságos elnézésnél. Most jön a második lépés: jóvátenni a mulasztást. Többféle terv merül fel erre, amelyek közül legkevesebb politikai nehézséggel járna s egyúttal az egész hazára nézve nagy áldás volna a harmadik magyar egyetem felállítása *Katholikus alapon*. Nem kellene e mellett a budapesti egyetemet sem sorsára hagyni; jogainkról lemondani soha sem szabad. Hanem tény az, 1) hogy a harmadik egyetemre Magyarországnak szüksége van, 2) hogy a jelen viszonyok közt hiába hivatkozunk a budapesti egyetemet illetőleg akár mily világos jogainkra, ott most és a közel jövőben eredményre nincs kilátás. Már pedig a felsőbb tudományok művelését továbbra is hitünk ellenségeinek engedni át privilégiummal, valóságos bűn lenne a vallás és a haza ellen. Nincs más megoldás, mint egy katolikus jellegű magyar egyetem felállítása.

Ily körülmények közt nagyon jó szolgálatot tett dr. *Mihályfi* Ákos az eszmének azzal, hogy összeállította a külföldi katolikus egyetemekre vonatkozó adatokat s azokat külön kötetben is kiadta. (Irta *Mihályfi* Ákos dr. Különlenyomat a »Kath. Szemle« XII. évfolyamából. Budapest. 1898. Ára 1 frt.) Megtanuljunk ebből, hogy volt és van az egyház más országokban nehezebb

arczom láng-pipacs lett, mellem a folyó gőztől fulladt s a sok járásban, állásban inaim rogyadoztak. Folyton megszöktem, de árva lelkemnek nem volt az ég alatt sehol megnyugvása: anyám karhatalommal cipelt a konyhára vissza.

Vajjon a te Verád is megszökött az első bálba?! Oh, becsüld meg, édesem, a Verákat, mert csak e nagy rabszolgaságban érzem, hogy a konyhában mily becses kincset rejt magában a Vera fogalma! De azért ha megter, megfojtogatom! Minden keszervemnek és az elmaradt utnak ő a forrása! Meg én!

Délben nekem kellett teritenem Soha nem teritettem. Azt gondolod, hogy súlyos feladatod megoldásában a két diák segített? Mindent összezavartak és eldugtak tőlem. Semmit sem találtam a helyén, igaz, hogy ezelőtt sem igen tudtam, hol mi áll? Anyámat is nagyon kifárasztotta a szokatlan helyzet, mert kérdezősködéseimre röviden és epésen felelt: keresd!

Az epés hangulat átszállott reám is s most már nem annyira bus, mint inkább mérges lettem. A dévajkodó fiukat megczibáltam, mire ők visszalökdöstek; két tányér a küzdelem martalékául esett, egy lehulló villa majd a lábamat szurta át, a megférhetlen Gyuszt, a ki mindent össze-vissza rakott, vizes palackból öntöttem le, erre ő az asztal alá menekülve, magával rántotta az abroszt s mindent, mi rajta volt. Apám dolgozó szobájából, anyám a takarék mellől rohantak be. Gyuszi és Bélus

kikapott, engemet a kályha mentett meg, melybe, hirtelen lehajolva, fahasábokat dobáltam. A zavar és kitörés általános lett; a fiuk sirtak és engemet vádoltak, szüleim nagyon hangosan gondolköztek s újra kellett teritenem. Ilyen vízkereszt ünnepet még nem ért városkánk.

Megjöttek Edus bácsiék is, ki nagybátyám, feleségétől, két gyermekkel és a titkár, ki félig-meddig kérőm, jó képű szőke ember, de Arthurnak cipőtisztítója sem lehet.

Most már drukkolni kezdék. Ha ezek előtt hibát ejtek, ki fognak nevetni. Eddig magam előtt szégyeltem magamat, most ő előttük is, de különösen a titkár előtt, hogy a felső leány a cseléd helyett szolgál föl. Szerettem volna a Bakony erdőbe elbujdosni, de mamám nem engedett.

Miután a rétes tésztát helyrehozhatatlanul tönkretettem, anyám pedig hirtelenében egyéb süteményt készített: ebédünk három óraker lett készen.

Mindnyájan asztalhoz ültünk. A titkár háromszor is megcsókolá dolgos kezeimet, mint mondá, de nekem nem esett jól semmi. Szégyeltem magamat és a föld alá kíváncsítottam bujni. Képzeld, atyám tányérja mellett négy kanál, Edus bácsié mellett ugyanannyi kés, a titkáré mellett szintén annyi villa feküdt. A sótartó eltűnt, fogpiszkálót magam feledtem feltenni, mert nem is tudtam, merre van.

Az Irma terített! — hangzott a fiuk szájáról kórusban.

Ezek a gonoszok bizonytal a pokolba jutnak, villant át lelkemen a baljóslatu gondolat s fött rákként szaladtam a konyhába.

En hordtam be az ételeket. Anyám lelke rajta. Edus bácsi feleségének, a Mácsi néninek, ölébe ejtettem kinalás közben a kapormártásos csészét. Nem dőlt ki mind, a többinek is jutott még valami, de nem az ölébe, hanem a tányérjára. A töltött káposztát lapos tátra táltam s ez ügyességemet édes apám fekete nadrágja emlegeti meg holtig.

Hidd meg, nagyon rossz napom volt. Legnagyobb sérelmemre az ebéd közti tányérmosogatás esett. Anyám állandóan utánam kiáltotta: Irma, vigyázz! El ne törj valamit!

A titkár a fölcserélt tányérért mindannyiszor kezemet csókolta, melyen ibolyaszag helyett a mosogató viz illatát érezhette.

Ugyan mit gondolhatott? Bizonyosan elítélhetett.

Ebéd végeztével, bár mitsem ettem, fölélegzettem. Hála Istennek! Vége a napi szenvedésnek. Nagy szörnyűlködésekre akkor megszólal apám s a vendégeket vacsorára is ott marasztja. Anyámmal összenéztünk, apánk ellen nem szólhattunk semmit, de láttam, hogy ötet a guta környékezte, engemet pedig az ajulás.

Tehát e kinon estére is át kell esnem! Kétségbeesés környékezett s Verát egy pillanatban szidtam, majd meg imádkoztam, hogy jöjjön haza.

Még más férfi vendégünk is jött, kártyához ültek, a boros palackokat én hordtam be

viszonyok között is s mégis létre hoztak ilyen intézeteket a hívek buzgóssága s a főpapok áldozatkészsége — pedig ugyan mikor hiányoztak ezek nálunk? Ezekről reméljük mi is a kérdés gyors és kedvező megoldását.

Legszébb eredményt természetesen az az ország mutat fel, a hol már évek óta a kormány is katolikus szellemű férfiak kezében van: *Belgium*. A kis ország függetlenségének kivívása után a kimondott tanszabadság alapján 1835. decz. 16-án nyitották meg a hívek s a papság adományából alapított első katolikus egyetemet *Löwenben*. Rövid idő alatt nagy virágzásra emelkedett; hallgatóinak száma jelenleg 1600 és 1700 közt ingadozik. Tanárai száma 100; mind színe-java a belga tudományosságának és kipróbált erős katolikusok. Közülök legtöbben az első belga, francia és angol tudományos társulatok választott tagjai, 47-en pedig királyi kitüntetéssel dicsekedhetnek. Olyan tanári kar ez, a mely ritkítja párját a világon. A fűlszerelés méltó a szellemi színvonalhoz. Az öt kar (hittudományi, jogi, orvosi, nyelvészeti, természettudományi), továbbá a velök kapcsolatos műegyetem és magasabb gazdasági iskola a modern tudományosság egyetlen vívmányát sem nélkülözik; csupán kórház öt áll az egyetem rendelkezésére, azonfelül 27 különböző czélú intézet, mind kifogástalan berendezéssel. Az ifjuság továbbképzését elősegíti a fennálló 12 különböző tudományos irányu egyesület, míg szilárd vallásos érzelmeiket a katolikus szellemű rendszabályok, a vallási konferenciák s az egyetemi Szent-Vincze és Oltárszentség imádó egyesületek ápolják. Ez az igazi keresztény gondolkodás hozott létre még egy harmadik ifjusági társulatot, a melynek czélja a szegény osztályok gyermekeinek tanítása. 1895-ben 93 hallgató tartott ilyen előadásokat. Követésre méltó példa!

Franciaországnak 6 katolikus egyeteme van: Lilleben, Párisban, Angersban, Lyonban és Toulouseban. Alapításuk a hetvenes évek végére esik, a mikor az általános tanszabadság elve kimaradt. Ekkor nagy jövőt ígértek, de mikor 1880-ban csak az állami intézeteknek engedték meg érvényes vizsgák tartását, a katolikus egyetemek hallgatóssága nagyon megcsappant s ma összesen 1200-at tesz ki. Pedig némelyik, különösen a lille-i mintaszerű fűlsze-

relésű, ez ma is évenként számos hallgatót sikerel készít elő az állami vizsgákra.

Szép virágzásnak indult az egészen fiatal *freiburgi* egyetem. Csupán a nemzetiségi viszályok okoztak a múlt évben némi zavarokat, ezeket azonban csakhamar sikerülni fog kiheverni.

Minden állami vagy községi támogatás nélkül, egyedül a hívek bámulatos áldozatkészségéből állott elő az amerikai katolikus egyetem *Washingtonban*. Százéves alapítvány egészen közönséges dolog volt; hiszen két milliós adomány is fordult elő. Így lehetett az alig kilencz éves egyetemet most már technikai fordulattal is kibővíteni s minden tekintetben Amerika egyik legjobb felső iskolájává fejleszteni.

Csodálattal s bizony némi irigykedéssel olvastuk ezeket az adatokat Mihályfi könyvében. Reméljük azonban, hogy a mit külföldön megtehetett, azt nálunk is meg fogja tenni a hitűség és az áldozatkészség. R—r.

A pénzügyi palota építése.

— A szakbizottság újabb véleménye. —

A nagyváradai pénzügyi palota építésének kérdése sokáig huzódik az utcavonal megállapítása miatt.

Tagadhatatlanul igaz, hogy a Sztaroveczky és Fő-utca sarkánál igen nagy a közlekedés s a villamos vasut kiépítése által még jobban összetorlódik ezen a ponton a forgalom. S ez az állapot a jövőben még fokozottabb mérvben fog jelentkezni.

A kérdés legjobb megoldása az lenne, hogy az új pénzügyi palota, valamint a Popper-féle ház pár méterrel beljebb vitetnék s a szemközti oldalon a Hadady-telep elbontásával, a köhid kiszélesítésével ez oldalon is bővülne az utca.

Azonban ezt csak igen nagy összeggel lehetne keresztülvinni, amire pedig most, sajnos, nincs pénze a városnak.

Sztarill Ferencz legelőbb olyan tervet készített a palotát építő irgalmas-rend részére, a mely szerint a pénzügyi palota a Döry-féle ház vonala irányában épülne, akként, hogy a kopersó raktárnál levő pont megmaradna a palota

sarok pontjának. A nagykapunál e szerint 4 és fél méterrel bővülne a Fő-utca. Az így nyert szabad terület természetesen a sarokig lenne mindjobban keskenyítve.

A szépészeti és közlekedési szakbizottság egyik korábbi gyűlésén foglalkozott a kérdéssel s a rend által benyújtott fentebbi tervvel szemben azt javasolta, hogy az új pénzügyi palota abba a vonalba építtessék, a melyben az irgalmas-rend tárháza van. Ez által mintegy 600 négyszög méter terület jutna az utca szélesítésére s a városnak drága pénzen kellene a területet megfizetni. Ez a vonal megállapítása maga után vonná annak idején a Popper-féle ház felének a levágását. A szakbizottság az utca bővítésre maradó 600 négyszög méter terület □ méterjéért 6 frt megváltási árt proponált.

Később *Sztarill* Ferencz egy újabb tervet készített, a melynél már a terület sarkán is 160 cméterrel beljebb épülne a palota s a Popper-házból is lemetszelnék két méter. Ezen a terven szintén proponálva van a baloldalon, a Hadady-telep helyén leendő kibővítés és hid szélesítés.

A közgyűlés a dologban nem határozott, hanem ezen második terv megvizsgálása s újabb vélemény jelentéstétel végett az ügyet visszadta a szakbizottságnak.

Ifj. *Rimanóczy* Kálmán építész szintén nyújtott be egy javaslatot, a melyben kifejti, hogy éppen nem szükséges, hogy a pénzügyi palotát a mostani utcavonalon beljebb építsék, hanem eszthetikai és anyagi szempontokból a Hadady-telep helyén kell az utcát kiszélesíteni. Így az utca kanyarulata tompább és szebb, czélszerűbb lesz.

A szépészeti és közlekedési szakbizottság tegnap tárgyalta ismételtén ez ügyet.

Komlóssy József gazd. tanácsnok elnökölt; jelen voltak: dr. Bulyovszky József, Dus László, Bertsey György, Száhländer Károly, Mezey Mihály, Gyalóky Lajos, Sztarill Ferencz, Beczkay Lajos, ifj. Rimler Károly, Stark Gyula, Csordacsics Ferencz, Kalmár Lajos jegyző és ifj. Rimanóczy Kálmán.

Az elnök előterjesztette a terveket, a szakbizottság régebbi megállapodását s hogy az irgalmas-rend az üresen hagyott telek négyszög-

és törültem meg, majd Mácsi néni mellé kellett ülnöm, hogy mulattassam.

Az öreg asszony jégszobor volt s drága ruháját emlegette és a foltot mutogatta. En busan merengtem mellette s bábé ruhámon járt az eszem. Anyám a család multjáról regélt.

Alkonyodott s a félhomályban a vacsora-készítés borzalmait fölött elmélkedve, azon igazságra juték, hogy jobb is az embernek nem születni.

Most zörej hallatszott a konyha felől. Édes sejtelenül meglepetve repültem ki s teljes báli öltözetében, karján a káplárral, Verát pillantám meg. A boldog Verát, az elveszett és megszökött Verát; ki vőlegénye karjai közt husz-órás bálát tánczolt keresztül.

Hirtelenében nem tudtam, mit szóljak. A hajának essem-e, vagy megöleljem? Cselédnéppel soha nem voltam konfidens, az ibolya-illattal nem vágott a konyhaszag, buták, tudatlanok és gorombák s én mégis úgy éreztem, hogy egy felsőbb lény lebeg előttem, ki iránt felejtennem kell a nap keserveit s a ki megváltott a vacsora készítés terheitől.

Haza jött? — kérdém s szavaimban annyi szelidség rezgett.

Haza, — mondá vastag hangján. Én úgy hiszem, minden cselédnek, akinek káplárvőlegénye van, vastag a hangja. — Haza, — ismétlé, de ha nem tetszem, azonnal megyek.

Ijedtemben megragadtam a karját s huz-

tam és kiáltottam befelé: Mama, édes mamuska! megjött a Vera!

Anyám kisetett s előttem borzasztó jelenet folyt le.

Ne bántsa, kiálték. Maga pedig, édes Vera, kérjen bocsánatot.

A káplár nyugodtan állt a sarokban, higgadtan nézve szerte az ételmaradékok után. Katonáskodása alatt, úgy látszik, hozzá volt szokva menyasszonyainak eme jeleneteihez. Vera, úgy látszik, szintén.

A főképelésnek és szidalomnak vége lévén, Vera köznapi gunyába bujt, a honvéd távozott, az én lelkemről pedig óriási teher szakadt le.

Ugye, nem megy több bálba az idén? — kérdém szeliden a leányt.

Az a káplártól függ, — felelte dörmögve.

S én e pillanattól, édes Gizám, megszárdultam a konyhától, kályhafüsttől, meg a többi cselédi dolgoktól s újra lettem az, aki voltam, gondtalan felső-leány.

Ime, ez a soha nem feledhető katasztrófa ért engemet vizkereszt napján, mely levetette velem a bábé-ruhát s meggátolta a hozzátok való átszánkázást.

Sajnálj és bocsáss meg boldogtalan barát-nédnak, ki vasárnap okvetlenül átrándul hozzád. ha addig új bál nem lesz a »Zöld koszorú«-ban és Vera újra meg nem szokik.

Biztosítalak, azt a napot nem fogom tulélni. A viszontlátásra. Irma.

*

II.

Kedves Irmám!

Epedve vártalak, helyetted azonban leveledet kaptam meg. Öszintén átérzem és méltányolom fájdalmadat, mit cselédek szökése okozott neked.

Magam is felső-leány valék, ki a konyhán soha nem fordultam meg. Te kíváncsi valál három hónapi házias életlem élményeire. Egy részt elmondok. Férjem, Imre, ki ispán a gr. Károlyi uradalomban, végtelenül szeret, de jelenleg még szerény anyagi körülmények közt él. Mint felső leány irtózáván a konyhától, Imrémmel drága szakácsnét és szolgálót kellett fogadnia, mert a zongora és himzés mellett éhen halltunk volna.

Jövedelme e költségeket nem igen bírja, de nem is számított szegény feje arra, hogy én csak a szalonban vagyok otthon. Nem szól, de homlokán látom olykor a borot s én azzal üzöm el, hogy Rózi szakácsnénak a legszorgosabb tanítványa vagyok. Te is tégy hasonlólag. A Verák igaz, hogy konyhaszaguak s maga a konyha sem ibolyaillatu, de a benne való foglalkozás kincses-bánya, melyet csak most látok be s mely fölött még a bábé ruhában is érdemes gondolkoznod, mig nem késő. A háznak és háztartásnak minél több személye egyesül bennünk asszonyokban, férjünk szemében annál többet érünk. Kiváltképpen ahol fenn az ernyő, nincsen kas! Jövő vasárnap átjőjj. Te fogod a palacsintát megcsinálni, én már tudom. Isten veled! Ölel Giza.

méterjéért olyan árt kíván, mint a Bémer-téri házhelyekért adtak. Továbbá, hogy Popper József házát emeletesre akarja építeni. — Felolvasta a Rimanóczy javaslatát és a kisajátítási törvény 21. §-át, a mely szerint a köztérnek maradt területet meg kell a városnak fizetni.

Mezey Mihály annak a megállapítását tartja első sorban szükségesnek, hogy a Popper ház a mostani vonalban maradjon, vagy beljebb állapítják meg a vonalát. Ő két méterrel beljebb vinné. Ehhez a vonalhoz kellene aztán alkalmazni a pénzügyi palota építését.*

Száhländer Károly teljesen elfogadja azt a tervet, hogy a Popper-ház teljesen megmaradjon a mostani vonalban s az ut szélesítést a Hadady-telep helyén vigyék keresztül.

Gyalokay Lajos teljesen osztja a Rimanóczy javaslatát. Ez kevésbe is kerül.

Rimler Károly forgalmi és rendészeti szempontból azt kívánja, hogy a Staroveczky-utca eleje is kiszélesítessék a Popper-ház mellett.

A szakbizottság kiment a helyszínre s ott újabb tanácskozás után abban állapodott meg, miszerint a Sztarill F. első terve alapján javasolja, hogy a nagy költség miatt a Popper-ház mostani vonala hagyassék meg; a pénzügyi palota a b. Döry-ház vonalában a sarok kiszögellésig építessék, mint az a Sztarill Ferenc első tervében van s a Fő-utczát a baloldalon a hid kiszélesítésével bővítsék.

A szakbizottság megtekintette még a törvényszéki palota környékén készített aszfalt járdát.

Erre nézve a Ferencz József műegyetem, vizsgálat alapján, kimondotta, hogy nem aszfaltból van, hanem kátrány-salakból.

A szakbizottság az aszfaltozást nem vette át, hanem majd a próba év leteltével fog nyilatkozni.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi múzeum (Schlauch park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

Október 1. Az orvos-egylet közgyűlése d. u. fél 5 órakor az Akadémia épületben.

Felkérjük előfizetőinket, kiknek előfizetése e hó végén lejár, annak mielőbbi szives megújítására, nehogy a szétküldésben fennakadás történjék.

* **Őszi korona.** A központi esperesi kerület Uj-Palotán gyűlt össze rendes őszi kerületi gyűlésre, melyen **Dencs János** cz. kanonok esperes, **Gabriel Lajos** szentszéki ülnök, dr. **Vucsikics Gyula**, **Richter Jenő**, **Gresinszky Antal** plebánosok, **Kledorfer Lambert** hitelemző, **Kópis, Pálffy** káplánok és **Bázár Gyula** főrealiskolai hittanár vettek részt. Szent mise és a Szentlélek segítségül hívása után elnöklő esperesplebános megható szavakkal emlékezett meg a hazánkat ért rettenetes csapásról, vázolta, hogy mit tett a királyné a magyar haza érdekében és indítványozta, hogy a kerület jegyzőkönyvébe vegye igazán átértzett gyászát. A mind egyházi, mind hazafias szempontból remekül konstruált beszédet állva halgatta meg a kerület és egyhangulag határozta ha ment, hogy gyászuk e beszéd jegyzőkönyvébe vétele által fejeztessék ki. Ez után azt határozta a kerület, hogy ha már legnagyobb sajnálatára impozánsabbul nem mutathatja be főpásztora iránti törhetlen hűségét és hódolatát jubileuma alkalmából, legalább jegyzőkönyvileg örökíti meg, valamint a kerü-

letben az iskola-ügy érdekében hozott nagy anyagi áldozatáért is külön tiszteletteljes köszönetét mutatja be a kerület. A gyűlés folytatódatosan a kerület ügyeit tárgyalva le, **Kledorfer Lambert** kitűnő felolvasásával 12 óra után ért véget. A gyűlést követő barátságos ebéden az esperes szokott szeretetteljes modorával üdvözli a kerület új tagját **Gresinszky Antal** társját, ki iránt meleg óvációval mutatta meg a kerület kiérdemelt szimpátiáját.

* **Köszönet a bibornoknak.** A hosszúpályi-i tűzkárosultak segélyezésére dr. **Schlauch Lőrincz** bibornok 200 frtot adományozott. Hosszu-Pályi község képviselő-testülete tegnap tartott közgyűlésében Ő Eminenciájának köszönetet szavazott s az adományt jegyzőkönyvében megörökíti.

* **Jogakadémiai választások.** A jogakadémia tegnap folyt le a választások. Egyhangú volt az egészen, egyetlen egy állásnál sem volt küzdelem. A tavalyi zajos választás után nagyon különös volt ez a csendes választás. A választás eredménye az, hogy az akadémiai élet is csendes lesz, nem fogja a küzdelem megakadályozni az akadémia működését. A választást dr. **Molnár Imre** jogakadémiai tanár vezette, korelnök **Puskás L. Béla** volt. Előbb az olvasóköri elnököt választották meg. Erre egyedüli jelölt **Medvigy Gábor** volt, aki egyhangulag meg is lett választva. Az olvasókör tisztikarát az ő propositiója folytán a következőképen alakították meg: alelnök: Fráter Pál, főjegyző: Papp János, pénztárnok: Szokoly Tamás, könyvtárnok: Lajkó János, aljegyzők: Ormai Lajos és Hantke Emil, ellenőr Sebő Mihály. Bizottsági tagok: Örley Dénes, Hegyesi Pál, Küttel Károly, Puskás L. Béla, Tury László, Pojnar Szever, Paczkó Antal, Lukács Imre, Frankó Endre, Miskolczy Pál, Pojnar Ernő, Schweiger Endre, Des Echerolles Gilbert, Prileszky Pál, Major Dezső és Szűgyény Gábor. A segély-egyletben elnök lett **Küttel Károly**, alelnök: Frankó Endre, főjegyző: Ficzek Emil, pénztárnok: Ólász Béla, ellenőr: Schweiger Endre, aljegyzők: Prileszky Pál és Des Echerolles Gilbert. Bizottsági tagok: Bartos Elemér, Hegyesi Pál, Örley Dénes, Puskás L. Béla, Tury László, Szolnok Jenő, Lukács Imre, Halász Márton, Fráter Pál, Medvigy Gábor, Medvigy István, Knapp Sándor, Középegy Dezső, Diener és Sebő Pál.

* **A bibornok jubileuma.** **Meszlényi Gyula** szatmári püspök dr. **Schlauch Lőrincz** bibornokot püspökké szenteltetésének negyedszázados évfordulója alkalmából a maga s az egyházmegye nevében üdvözölte. A kardinalis következő kegyes levélben mondott köszönetet: Méltóságos és főtisztelendő megyés püspök ur! Püspökké szenteltetésem negyedszázados évfordulója alkalmából, melyet a jó Isten kegyelmesen elnérem engedett, Méltóságodnak a saját részéről és egyházmegyéje nevében folyó hó 24-én 1976. sz. a. kifejezett szives jó kívánságaiért annál melegebb érzelmektől dobogó szívvel nyilvánítom benső köszönetemet, mert 25 éves püspökségemnek első nagyobb felében Méltóságod püspöki székéből a szatmári egyházmegyében igyekeztem a jó Isten áldó kegyelmével erőmhöz képest betölteni apostol utódi tisztemet s püspöki jubileumom e visszaemlékezések egész árját fakasztja fel régi püspöki székemre, s egyházmegyéimre, melyek iránt különös szeretettel viseltetni a jó Isten kegyelmével nem szünöm meg soha. Egyébként meleg köszönetem ismétlésével ajtatatos imáiba s testvéri érzelmeibe ajánlottan maradok kitűnő tisztelettel, Nagyváradon, 1898. szeptember 28-án. Méltóságodnak szerető testvére Krisztusban: dr. **Schlauch Lőrincz**, bibornok, nagyvárad i. sz. püspök.

* **A városi árvaház ügye.** Nagyvárad városi árvaházának felügyelő választmánya tegnap délelőtti ülést tartott a városházán. Jelen vol-

tak: dr. **Bulyovszky József** polgármester, mint elnök, **Ritók Zsigmondné**, **Mezey Vilma**, **Sal Ferenczné**, özv. **Grünwald Henrikné**, **Kékus Vidor**, **Stark Gyula**, **Rácz Mihály**, **Dus László**, **Komlóssy József**, **Gábel Jakab**, **Ragány János**, **Szűls Dezső** jegyző és **Bordé Károly** gondnok. Az épület átalakítás és a felesleges lakrészek bérbeadását a bizottság tudomásul vette, de felhívja a gazdasági tanácsost, hogy a lakások minél jobb értékesítésére tegyen javaslatot. Tudomásul vették továbbá, hogy a 20 árván kívül még öt árvát vesznek fel gondozásra. A beérkezett felvétel iránti kérvényeket ezuttal nem tárgyalták. Az 1898. III. negyedről szóló kimutatást, mint elkésettét, tudomásul vették. Utasították azonban a gondnokot, hogy jövőre minden évnegyedről egy hónappal megelőzőleg terjessze be a költségelőirányzatot. Ezt a gazd. tanácsnok és a főszámvevő felülbírálják, míg a háztartási cikkek szükségességére a női választmány mond véleményt. Az ez évi bevétel januártól augusztus végéig: 2543 korona, a kiadás 2580 korona. A hiányt a házipénztárból fedezik. Még néhány apróbb ügyet intéznek el.

* **Erzsébet-gyász a szt. Vincze intézetben.** Tegnap 9 órakor emlékeztek meg az elhunyt királynéről a Nogáll-utcai intézetben. Az ünnepélyt megelőzőleg **Peszkei Ferencz** tanulmányi felügyelő ünnepi gyászmisét mondott, melyen a növendékek teljes számban voltak jelen. Magán a gyászünnepélyen a növendékekből alakított énekhar szerepelt, szavaltat és gyászbeszéd volt, melyben **Halász Gyula** az intézet hitoktatója emlékezett megható szavakban arról a mély gyászról, mely magyar hazánk fejedelmesszonyának elvesztésével az országot érte.

* **A város kölcsöneinek adómentessége.** Az adósságcsinálásból élő városok súlyos terheiről próbál könnyíteni Győr város felirata, melyet a kormányhoz intézett abból a célból, hogy a városok által kibocsátandó községi kölcsön kötvények számára bélyeg, adó és illeték mentesség adassék. E feliratot pártolász végett megküldötték Nagyvárad városának is. — Sajnos minket nagyon is érdekeli.

* **Hitvallásos iskolák Bécsben.** A bécsi községi iskolaszék nem rég elrendelte, hogy az elemi iskolás tanulókat *felekezetiük szerint* elválasztva külön külön osztályokban tanítsák. A községtanács liberális tagjai azt indítványozták, hogy a községtanács semmisítse meg ezt a rendeletet. A községtanács azonban tegnapi ülésén a városi tanács indítványára 53 szavazattal 20 ellenében kimondotta, hogy *örömsélt erősíti* meg az iskolaszék rendeletét és reméli, hogy a felsőbb hatóságok is helybenhagyják.

* **A jó szivekhez.** Megirtuk a multkor, hogy Nagy-Harsány, ez a virágzó község majdnem egészen leégett. Egy délután az egyik házban tűz ütött ki s a nagy szárazságban és a nagy szélben gyorsan terjedt a tűz, úgy, hogy alig néhány perc múlva már több helyen égett s mire Váradról a tűzoltóság megérkezett, már az egész falu lángban állott. A tűz okozta kár igen nagy, mert nem csak a lakóházak és a melléképületek égtek el, de elégett majdnem az egész ez évi termés is, ami a magtárakban volt. Most nyomor vár a károsokra, annyival is inkább, mert biztosítva összesen csak egy ház volt. A község képviselő testülete mindent elkövet, hogy a lakosságot, amennyire lehetséges segélyezze. Azok, akiknek megmaradt a gabonájuk, nyújtották az első segélyt, most pedig gyűjtést szándékoznak indítani a saját hibájokon kívül nyomorba jutott emberek felségélyezésére. A község képviselő testülete a napokban gyűlést tart, amelyen megszerkesztik az alispánhoz a kérvényt, hogy részükre a gyűjtést engedélyezze. A gyűjtés élén a község jegyzője **Filóds Kálmán** áll.

* **A város víz nélkül.** A rekkenő források napok elmúltak, a kerteket már nem igen locsolják, a vízvezeték vize is hűsebb, mint kánikulában és mégis tegnap víz nélkül volt Nagyvárád közönsége. Minden előleges értesítés nélkül tegnap délelőtti elzárták a vezeték az egész városban. A város néhány pontján kidobta a rendőr ugyan, hogy elzárják a vizet, de már ekkor sehol sem lehetett vizet kapni. Egy város közönségét ilyen könnyelműen nem lehet kitenni annak, hogy teljesen víz nélkül maradjon. Minek tartja a város tulajdonképpen a közönséget? Csak arra jó a lakosság, hogy a magas vízdíjat megfizesse? Ugy vagyunk értesülve, hogy a tegnapi vízhiánynak az az oka, mert a kapitányi hivatal a mérnöki hivatal tiltakozása és figyelmeztetése dacára, locsoltatta előző nap az utcákat. Ha az egyes hivatali ügyosztályok ilyen egyöntetűen járnak el a város érdekében, nem ismeri-e kötelességének a polgármester, hogy bokros teendői közepette, ez ügyben intézkedjék. Vagy ez talán nem volt benne a nagyszabású programban? — A mai vízhiányról a kapitányi hivatal a következőket teszi közzé:

Hivatalos hirdetés.

A vízműtelepen folyamatban lévő munkálatok miatt a városi vízvezeték ma, azaz pénteken délelőtti 9 órától délután 5 óráig az egész város területén el fog zárni. A holnap napra vonatkozólag a város közönsége a hírlapok útján fog értesítetni. Nagyvárád, 1898. szeptember hó 30. Rendőrkapitányi hivatal.

* **A felső kereskedelmi iskolai bizottsága** f. hó 29-én ülést tartott *Reismann* Mór elnöke alatt. Résztvettek: *Farkas Izidor*, *Markbreit Sándor*, *Moess Károly*, ifj. *Moskovits Mór*, *Ternyei Károly*, *Vidovich Bonaventura* és *Winkler Lajos*. A bizottság ezúttal állapította meg, mely tanulónak ad tandíjmentességet. A megállapításnál különösen szem előtt tartotta a kitűnő kvalifikációt és az anyagi helyzetet. Ennek alapján egész tandíjmentességet engedélyezett *Grünstein Gyula*, *Kolb Ernő* és *Weinberger Emil* első osztálybeli tanulónak; *Juhász Károly III.* osztálybelinek. Fél tandíjmentességet adott: *Nagy Andor* és *Steiner Gyula I-ső*, *Markovits Oszkár* és *Gaal Endre II-ik* osztálybeli és *Grossmann Eereenz III-ik* osztálybeli tanulónak. Ezekon kívül teljes tandíjmentességet élveznek: *Abrahám Manó*, *Lázár Lóránd* és *Tóth László* másodosztálybeli tanulók, kiknek a város, a megye és az iparkamara, az általuk adott iskolai segély alapján adta meg a tandíjmentességet. Targyalt a bizottság még több ügyet, melynek elintézésére részint az iskola igazgatóját, részint a «Kereskedelmi Csarnok» választmányát kéri fel a bizottság. Fontosabb közülök az, hogy a minisztert feliratilag kéri meg, miszerint az első osztályba 45 tanulónál többet vehessen fel az igazgató, annál inkább, mert megfelelő tanteremmel rendelkezik, de párhuzamos osztály felállítására nem képes az iskolafentartó Csarnok.

* **Ismerőseink a fővárosban.** A *Mária Dorothea*-egyesület tanítónői szakosztályok többé-kevésbé 1-én délután Budapesten ülést tart. A tárgysorozat a következő: 1. Erzsébet királyné. *Győry Ilona*. 2. Oh adjatok liliumot neki! *Sebestyén Károlytól*, szavalja *Tordai Grail Erzsébet*. 3. Nőnevelésünk és az idegesség. *Személyné Krizsanovszky Ilona*. Az ez alkalommal szereplők mindannyian kedves ismerőseink. *Győry Ilona* földink, *Személy Kálmán* a nagyváradi polgári leányiskola egyik tanárnője, *Tordai Grail Erzsébet* pedig régebben működött ugyanezen iskolánál.

* **Meghiúsult igyekezet.** Debreczen sz. kir. város a felekezeti szegényházakat a városi szegényházba óhajtott olvasztani. Ezen czélból

átírt a róm. kath. egyház gondozása alatt álló szegényház igazgatóságához, hogy az ezen ügyet előkészítő és végrehajtó bizottságába a maga részéről küldjön ki hat tagot. A bizottmány értesítette a városi tanácsot, hogy a róm. kath. szegényháznak beolvasztását a városi szegényházba még elvileg sem hajlandó elfogadni s azt továbbra is önállóan saját gondozása és kezelése alatt kívánja tartani.

* **Drága világosság.** Tegnapi számunkban említettük, hogy a községi polgári iskola épületében nagyon sokba került a gázvilágítás, miért is a városi tanács a gázlámpák egy részét leszereltette. Erre vonatkozólag vettük a következő sorokat: Tisztelt szerkesztőség! A »Tiszántul« 223. számában »Sokba került a világosság« cz. ujdonság tartalma való ugyan, de egy kis felvilágosításra szorul. Az a »fényes bőkezűség«, estélyekre felszerelt gázvezeték a polg. iskola épületében van ugyan, de nem a polgári iskoláé, — hanem az iparos tanulóknak esti iskolája számára készült, mely szintén ott van elhelyezve; a berendezés és fogyasztás költsége tehát szintén az ipariskola számláját terheli, mert a polgári iskolának — ha a természettani és vegytani laboratóriumot leszámítjuk, — gázvezetékre nincs is szüksége, az előadások már délután 4 órakor véget érven. E körülmények tisztázását azért vélem szükségesnek, nehogy az adófizető polgárság azt higgye, hogy a községi iskoláknál fényüzésre törekszünk, megelégednénk a szükségességekkel, de még ezek elérésétől is távol vagyunk. Teljes tisztelettel dr. *Sipos Árpád*, községi iskolaszéki elnök.

* **Körlevél az anarchisták ellen.** Hódmezővásárhely köztörvényhatósági bizottsága elhatározta, hogy feliratot intéz a törvényhozáshoz és a kormányhoz, tegyenek lépést, esetleg a nemzetközi diplomácia útján, a svájci törvényeknek az anarchisták ellen való módosítása iránt. Ezt a határozatot körlevél alakjában az összes törvényhatóságoknak megküldik hozzájárulás végett.

* **Az «idealista» kára.** A kereskedelmi miniszter a Münchenben megjelenő »Der Sozialist« című anarchista folyóiratnak, melynek szerkesztője a budapesti «ideális» anarchista: dr. *Schmitt Jenő*, a magyar korona országainak területén a postaszállítási jogot megvonta.

* **Apagyilkosság.** Szörnyű eset tartja igazgatóságban Pécska lakosságát. *Molnár István* magyar-pécskai 72 éves földész György nevű fia tegnapelőtt, amint a földeken együtt dolgoztak, kétszer egymásután egy vasvillával úgy hasbaszurta és fejbe verte, hogy az agg ember a szenvedett sérülések következtében aligha éri meg a reggelt. Az apagyilkos fia szörnyű tetének elkövetése után nyomban jelentkezett a csendőrségnél, ahol azt vallotta, hogy azért ölte meg apját, mert az öreg agyonlövéllyel fenyegette őt s már revolvért is rántott reá. *Könczöl Viktor* pécskai aljárásbíró nyomban megindította a vizsgálatot.

* **Alapszabály megerősítés.** A m. kir. belügyminiszter a *bihar-püspöki* kölcsönösen segélyező fiú és leány kiházasító társulat alapszabályait jóváhagyta.

* **Felségsértést követett el Nagy-Bányán** egy *Szilaba* Leopold nevű munkás, kit a rendőrség azonnal letartóztatott és őt a szatmári kir. ügyészségnek szolgáltatotta át, mely a jeles férfit Budapestre vitette, minthogy királysértési ügyekben a főügyészség van hivatala a vádindítványt megtenni. A nagybányai rendőrség által felvett jegyzőkönyv szerint az illető vagy anarchista vagy szocialista.

* **Borzalmas halál.** Székes-fehérvárról írják: Folyó hó 26-án fél 12 órakor egy vegyes vonat egyet zökken a sóstói-sétányon túl levő első távozlóponál. A vonatvezető jelentést tett az állomáson s onnan azonnal elindultak a zökkenés okát kikutatandók. Borzalmas látvány tárult szemük elé. Egy férfi hulla feküdt a síneken derékban ketté metszve. 18 vasuti kocsi ment át a szerencsétlenül, ki valószínűleg öngyilkossági szándékból feküdt a sínekre. Botja 10 lépéssel küljebb feküdt a pályatesten, kalapját a mozdony egyik kiálló vasrudja pedig az állomásra vitte be. Testrészei összemarcangolva vegyes tépett ruhadarabokkal szanaszét feküdtek a síneken. Jobb módra valló ru-

rában és havelockban volt; aranszegélyű orcsiptetője volt, de egy krajczár készpénzt sem találtak nála. Egy gyógytári vevényen an *Herrn Richter* állván, valószínű, hogy neve *Richter* volt Ezenkívül találtak nála egy csomó vasuti jegyet Luzern (Svájcz), Berlin, Achen (Németország), Innsbruck stb. helyekről. A rendőrség nyomozza kilétét.

* **Zár alá vett sertések.** Megírtuk tegnapi számunkban a homorogi nyolcz sertésnek a történetét. A rendőrség a nyolcz darab sertést négy hetizár alá vette. Az ügyben a nyomozás folyik.

* **Gondatlanság áldozata.** Egy kis két éves gyermek halt meg tegnap. Nem természetes halállal mult ki, hanem gondatlanság folytán; egy vasuti kalauznak volt az egyetlen gyermeke. A mult hét végén még Budapesten laktak s ott a gyermek, aki még csak most kezdett járni, addig, amig édesanyja kiment a másik szobába, megevett egy kis darab maró szodát. A gyermeknek ezt a tettét csak később vették észre. Vasárnap a kalauz leköltözött feleségével s beteg gyermekével Váradra. Azt hitték, hogy itt meg fog gyógyulni, csalatkoztak, a gyermek tegnap borzasztó kinok között kiszenvedett. A rendőrség is tudomást vett a dolgról s elrendelte a gyermek felboncolását.

* **Figyelmeztetjük olvasóinkat** lapunk mai számában megjelent »*Nemzeti Baleset biztosító*« című hirdetésre.

Dr. Csatóry Lajos jubileuma.

Dr. Csatóry Lajos min. tanácsost és egyetemi magántanárt, dr. *Grósz Albert* nagyváradi orvos testvérét abból az alkalomból, hogy a törvényszéki orvostanból az idén kezdte meg előadásainak 40-ik évét, a budapesti egyetemi ifjuság lelkes ovációkban részesítette. A tágas terem szorongásig megtelt joghallgatókkal, kik közül hárman is intéztek hozzá üdvözlő szavakat, tolmácsolva az ifjuság szeretetét, ragaszkodását és említést téve az ünnepeltnek a szabadságharcban való szerepéről is. A tünnetés folyton megújult, úgy hogy az ünnepelt alig jutott szóhoz. Végre dr. Csatóry ezeket mondotta:

»Fogadják szívem mélyéből áradó köszönetemet irányomban való jó hajlamuknak és szeretetüknek nyilvánításáért. Fogadják köszönetemet azért, hogy megemlékeztek a szerény magántanár 40 éves működéséről, akit akban nem vezetett más indok, mint a tudomány szeretete és kit nem támogatott hosszú éveken át lankadatlanul más, mint a lelkes és öntudatos magyar ifjuság becsülése és baráti szeretete.

Tantárgyam nem kötelező; nem kellett s nem kell félni hallgatóim egyikének sem, hogy majd hátrányára lesz a szigorlaton, ha előadásaimat nem hallgatja s dacára annak mégis 5000-re megy a jogászok száma, akik 40 év alatt, részint a nagyváradi jogakadémiában s 25 év óta a budapesti egyetemen előadásaimat hallgatták.

Ez, uraim és barátaim, legjobb bizonyítéka a magyar joghallgató ifjuság értelmi fejlettségének s fényes diadala a tanítási és tanulási szabadság elvének.

E ma, midőn Isten kegyelméből a 80-ik tanítási félévbe lépek, lelki megnyugvással mondhatom, hogy úgy is mint törvényszéki orvos és mint fölülvélemények szerkesztője az orsz. közegészségi tanácsban számos esetben hozzájárulhattam az igazság kiderítéséhez, de még inkább örvendek annak, hogy hallgatóimnak vezérfonalat adhattam kezébe, melynek használatával biztosan tájékozódhatnak a bűnügyek sötét tömkelegében.

Legyenek uraim mindenekfelett igazságosak, itéljenek meg mindenkit cselekedetei és működése szerint s vigyék át a törvény előtt való

egyenlőséget a társadalomba is; legyenek örei a társadalmi rendnek, szeressék a hazájukat és a királyt, ápolják a tudományt és tartsanak meg mindenkor kegyes emlékekben!

Élénk éljenzés hangzott fel ezután. A tervezet ünnepi banket az ünnepelt kérésére az országos gyász miatt elmarad.

IRODALOM.

Mosolygó Lapok.

— Humoros elbeszélések. —

Irtó Várossy Gyula, kisteleki (Csongrád megye) plébános, országgyűlési képviselő. Számos eredeti illusztrációval. Ára 2 frt. Megrendelhető szerzőnél.

Várossy Gyula tolla ismeretes a magyar közönség előtt. Egy évtizedes írói működés áll már háta mögött. Apróbb elbeszélésekben éppen úgy kimutatta jóízű, egészséges humorát, pompásan színező tollát, gazdag fantáziáját, mint nagyobb regényeiben. Legújabb könyve, mely nem rég jelent meg a könyvpiacra, Mosolygó Lapok címe alatt kisebb humoros elbeszéléseinek gyűjteménye. Tíz elbeszélés foglal helyet e könyvben. Egyik Göre Gábor stílusában az egyszerű falusi embereket mutatja be a főváros zajos élményei között, másik a párbaj félszégeit ostromozza, harmadik a potyafraterek és örökös kölcsönt kérők kifigurázása, negyedik, amelyet tárczánkban közlünk, a modern felső leányok hü képe, másik ismét pompás életkép a fővárosi rikkancsokról és a városliget népies alakjairól s így tovább. Természetes, hogy a legjobb humoros írónak sem sikerül minden viczeze, Várossy könyvében is vannak gyengébben megrajzolt alakok, az ő humora sem sült el mindig, de általában ártatlan, jóízű komikum, józan felfogás, egészséges életfilozófia, sikerült leírás és leleményesség jellemzik valamenyt. A vadliba. Tamás pap és Az adós, nem mentek a tulzástól, kevésbé sikerültek. A felső leány, A derű boruja és A kik semmit sem akarhatnak, a kötetnek legjobb alkotásai. A leleményes, eredeti illusztrációk java része sikerültnek mondható, a czimlap illusztrációjáról már nem mondhatjuk ezt. Ugy tudjuk, szerző nem sokára másik kötetét is kiadja humoros elbeszéléseinek, ajánljuk addig is olvasóinknak szíves jóakaratu figyelmébe.

— **A Magyar Sion.** Egyházirodalmi havi folyóirat kilenczedik füzeté, megjelent szeptember 24-én a következő tartalommal: Még mindig az anyagelvűségről. Karácson Józseftől. Állami beavatkozás a papnevelésbe? Magyar Themistortól. Árpádkorbéli műemlék Börzsönyben. Kántor Lajostól. Irodalom és művészet. Dreher Tivadar dr. (ford. Láng Ince dr.) Katolikus vallásán. Ism. Liberius — Tóth Mike S. J. Középeurópai műépítmények. Ism. Liberius. Garrat Vilmos: Loretto, az új Názáret. Ism. N. — Kozáry Gyula: Wundt rendszerének ismertetése és kritikája. Ism. Dr. Pethő. — Pesch S. J.: Praelectioes dogmaticae. Ism. Dr. Pethő. — Kersch Ferencz és dr. Kiss János: »Énekeljétek az Urnak.« N. — Mázy E. és Szinek J.: Szt. Gellért. Ism. X. Vecses közlemények. . . . Az érdekes folyóirat megjelenik Esztergomban, Buzárovits Gusztávnál. Ára egész évre 6 frt.

— **Katángy-Naptár.** Karácsonyra nagy irodalmi újdonság készül: a *Katángy-Naptár* melyet Nagyságos Katángy-Menyhért országgyűlési képviselő ur, a Naplóbíró bizottság tagja írt és szerkesztett, választási költségeinek részben való behozásának tekintetéből.

Az »Országos Hírlap« megzerezte a jeles hazafitól s előfizetőinek bérmentve ajándékolja küldi karácsony hetében.

Ki nem ismeri nagynevű írónk Mikszáth Kálmán pompásan megrajzolt alakját, Katángy Menyhértet? Mikszáth pártatlan humorának, éles szatírjának és nagy megfigyelő tehetségének ez egyik legkiválóbb alkotása, mely az olvasóközönség-

nek már eddig is ritka gyönyörűségére szolgált. Kétségtelen, hogy Mikszáth géniusza ez újabb alkotásában is tul fogja szárnyalni a várakozásokat s a Latángy-Naptárral oly művet ad a közönség kezébe, melyhez fogható nincsen a magyar irodalomban.

— **Falk Miksa Visszaemlékezései** Erzsébet királynéra kétségtelenül a legszebb és legérdekesebb munkálatok közé tartoznak, melyekkel a megdicsőült fejedelemasszony emlékének az irodalom áldozott. Csak elismerést érdemel hát a *Magyar Könyvtár* szerkesztősége, midőn ez eddigelé csak a lapokban szétszórtan megjelent dolgozatokat most összegyűjtötte és külön füzetben bocsátotta közzé, hozzáadva a királynénak azt a kétségtelenül legszebb arcképét, melynek Schrotzberg festette eredetijét a müncheni képtárban őrzik. A *Magyar Könyvtár* most megjelent új sorozatának egyéb nagy érdekű füzetei is vannak. Első helyen áll *Jókainak* egy még eddig kiadatlan drámája, a *»Helvila«* című, mely az 58—59-es kettős számot tölti meg. A koszos regényíró e darabjában a mai életben mozog: leginkább a magyar parlament világát festi, egy erkölcsileg végkép elzúllott honatyával szembe állítva egy ideális férfit és megrajzolva egy rendkívül érdekes női alakot is, a tetterős, munkára kész modern leányt. Jókai e munkája olvasva még sokkal hatásosabb, mint színpadon volt. — A 60. szám a legújabb orosz elbeszélő gárda egyik legzseniálisabb tagját mutatja be, *Csehov* Antalt, a kit nálunk Szabó Endre tett népszerűvé. Ő fordította a *»Falusi asszonyok«* című elbeszélés- és rajzgyűjteményt, mely meglepő bizonyossága Csehov csodálatos megfigyelő tehetőségének, hangja elevelegének és plastikusságának. A 61. számban *Kölcsey* Ferencz válogatott beszédeit teszi közzé Radnai Rezső, aki a magyar szónoklat ez egyik atyamesterének legjobb munkáit válogatta össze, a füzetet szép bevezetéssel és az egyes beszédeket a szükséges magyarázatokkal látva el. A 62. sz. füzet ez szenzációs amerikai regényt tartalmaz: címe *»Ujjászületés«*, szerzője Charles Yke. Ez a munka különös és érdekes feladatában vetekedik Bellamy híres regényelvei: egy leány története van benne elmondva, aki husz éves korában csodás módon elfeledi egész múltját és mintha ujjászületett volna, új életet kezd. E füzetet ismét egy magyar tárgy szám követi: elseje a *»Magyar Könyvtár«* programjában ígért történelmi életrajzoknak. *Pázmány* Péter életét mondja el benne *Áldassy* Antal egyetemi magántanár, röviden és tömören ismertette nemzetli történelmünk e nagy alakjának szereplését. A füzetet nyolcz, a szöveg közé nyomott nagyérdekű kép gazdagítja. — Ezeket nyújtja legújabb 6 füzetében a *»Magyar Könyvtár«*, kétségtelenül a legsokoldalubb, . . . legértelmesebb és legolcsóbb az e nemű vállalatok közül. Egy-egy szám ára 15 kr., a kiadóczég — *Lampel R.* (Wodianer F. és Fiai) — szívesen szolgál teljes jegyzékekkel.

EGYESÜLETEK.

A nőegylet ülése. A »Biharmegyei és Nagyváradai Nőegylet« választmányi tagjait és vedhölgyeit van szerencsém a f. évi szeptember hó 30-ik napján d. u. 4 órakor az árvaházban tartandó választmányi ülésre meghívni. Nagyvárad, 1898. évi szeptember hó 28-ik napján. Özv. Grünwald Henrikné, alelnöknő.

Igazságszolgáltatás.

Az »összeesküvők«.

Budapest, szeptember 29.

Ma tárgyalta a büntető törvényszék a híres budapesti »összeesküvők« pörét. A tárgyalás iránt alig néhány szál ember érdeklődött, csak úgy kongot az esküdtszéki terem az ürességtől. Pedig nem minden élvezet nélkül való dolog volt meghallgatni a vádlottakat, akik nem is annyira összeesküvő királygyilkosok, mint inkább nevetséges — operett-alakok. A vidám historia főhőse Muzsik József napszamos, akinek

viszonya volt valami Pál Józsefné nevű vén asszonnyal, akitől pénzeltette magát. Közben azzal mulattatta a gavallér hölgyét, hogy Hartmann Lajos napszamosmal és Kovács Gyula czeplédi származású földmives napszamosmal holmi dinamit-merényletről fecsegett.

Később pedig mikor Muzsik a faképnél hagyta, Pálné úgy állt boszut, hogy a készülő lödö rettenetes »merényletről« jelentést tett a rendőrségnél. A három összeesküvőt letartóztatták s noha dinamitot, aknát s egyáltalán egy komoly momentumot sem találtak, vád alá helyezték őket. A vád szerint *dinamittal a királyt akarták légbe röpíteni a Margithid táján.* Ott tehát, ahol a király évszámra sem jár. A törvényszék Muzsikot, Hartmann és Kovácsot *felségsértésre létrejött szövetség* (btkv 130. §.) czimén helyezte vád alá.

A tárgyalás folyamán egyik nevetséges helyzet a másikat követte. A vádlottak szörnyű együgyűséggel vallják be, hogy az egész dolog nem volt komoly, dinamitról nem tudnak semmit, pedig *Bérczi* rendőrkapitány váltig taggatta őket érte, de ők csak azt mondhatják, ami valóban történt.

Ma este meg voltak a vádbeszédek, holnap pedig a védbeszédekre kerül a sor.

Felmentve a rablás vádja alól. A mult év decemberben *Blóga* Flórától részegségében a nyílt országúton elloptak 300 frtot. A lopással *Krecz* Györgyöt gyanúsították, akit e miatt vád alá is helyeztek. A tegnapi végtárgyaláson egyetlen terhelő bizonyíték sem merült fel ellene s így őt a törvényszék felmentette. Az ítéletet a kir. ügyész megfelelebbezte.

A nagyváradai kir. tábla elintézett ügyei.

Büntető tanács.

- 2507. Bujbás Gligor testisértés — helyben hagyva.
- 2550. Aranyos Sára testisértés — részben megváltoztatva.
- 3488. Czege Zsuzsánna s. t. lopás — részben megvált.
- 2147. Veisz Albert s. neje rágalmozás — r. megvált.
- 2148. Berzetei Istvánné rágalmozás — részben megvált.
- 2175. Szabó Lajos jogtalan elsajátítás — r. megvált.
- 2176. K. Antal Péter s. t. lopás — helyben hagyva.
- 2177. Dubecz Toma testisértés — feloldva.
- 2303. Horváth Lajos magánlaksértés — h. hagyva.
- 2304. Kotván Géza lopás — feloldva.

Polgári tanács.

Előadó: *Bócz Géza.*

- 1454. Vesze József — Biharvármegye árvaszéke — részben megvált.
- 1465. Kovásznay Marcell s. t. — Fazekas Imre s. t. — h. hagyva.
- 1693. Hincz Oana hagyatéka — rendelet.
- 1732. Jelenffy Kornél hagyatéka — részben megváltoztatva.
- 1737. Popa Juonné hagyatéka — feloldva.
- 1796. I. Nagy István hagyatéka — megváltoztatva.
- 1843. Dekreczeni István hagyatéka — helyben hagyva.
- 1864. Baul Dávid hagyatéka — helyben hagyva.
- 1891. Ursz József hagyatéka — megváltoztatva.
- 1905. Burla Mojsza hagyatéka — rendelet.
- 1897. Özy. Biró Ferenczné hagyatéka — rendelet.
- 2302. Fejér Antonia — Vale Tódor — megváltoztatva.
- 2306. Fejér Miklós hagyatéka — rendelet.
- 2339. Magyar földhitelintézet — Ercsey Géza s. neje — megváltoztatva.

Előadó: *Dr. Marienescu Alkanáz.*

1507. Bodor Juliánna — Bencsik Sándor — h. hagyva.
 1563. Méhes Lajos — Tóth Erzsébet — h. hagyva.
 1564. Górn Erzsébet — Pataki György — h. hagyva.
 1586. Nagy Rebeka — Balog Rebeka — h. hagyva.
 1620. Dömény Mária — Dudinszky Ödön — h. hagyva.
 1628. Molnár Dániel — Karádi Róza — megváltoztatva.
 1642. Czollér Anna — Csepp György — h. hagyva.
 1681. Jurt Anna — Borbély Mihály — h. hagyva.

REGÉNY-CSARNOK.

A GORDIUSI CSOMÓ.

Németből: *Gusztáv.*

25

Hallja csak kedves barátom! ez az uri ember már régen megérdemelte volna mostani sorsát, már úgy is sok volt a róváson, mert eltekintve gyalázatos dolgaitól, olyat is csinált, a mi a törvény paragrafusaival ellenkezik... Hej jó szeme van az igazi rendőrnek.

Igy például az a tisztességes uri ember különös dolgokkal: sáfránnal, magyar borral — és más ilyesmikkel kereskedett.

— Hogyan? — — kérdeztem meglepődve.

— Bizony! — — egy kissé csodálatos ugy-e? És mégis úgy van, a hogy mondom.

Eddig csak fél füllel hallgattam rá, másik fülemmel arra figyeltem, mit hallok a házban, felettünk mit csinálnak a sebesülttel, most már azonban testtel lélekkel oda hallgattam. Lehetetlen! Hallatlan! Az udvari Marsall ur — — kereskedő — dugárus!

— Hallja csak — folytatta a rendőrfőnök komoly képpel. — B. közelében van egy őrsereg, félnémet fél osztrák, a kiváltsága az, hogy az élelmi szert és szükségleteket portomentesen kapja. Bücking valamikor itt szolgált az osztrákoknál, onnan jött ide a mi szolgálatunkba. Azt is hallotta bizonyára, hogy szeretett hercegünk nagyon kedveli az osztrákokat, szinte örvend, ha csak steyer tájszólást hall, ez emlékezteti boldog fiatal éveire és sok más szép és jóra. Azt suttogták, hogy ott szerelmes volt fiatal éveiben egy steyer lányba — — szóval ezek azt hiszem elég okai voltak annak, hogy Bücking a mi udvarunknál próbáljon szerencsét, célzt is ért, annyival is inkább, mert egy nagyon szép, fiatal és kevésbé scrupulósus hölgygel jött ide, a ki igen szépen beszélt a steyer dialektust... a mostani W. grófnő.

Önkénytelenül tört ki belőlem az »Ah!« — már hallottam e hölgyről valamit. Most valami jámbor uri embernek a felesége, egy télen Pétervárott voltak. A fiatal hölgy úgy látszik megtért, mert most már nagyon nagyon jámbor lett.

A rendőrfőnök néhány pillanatig figyelmesen nézett rám, szeméből látszott, hogy mindent ért, tehát folytatta:

Jól van, Bagdanoff, az alattomos gazember a kamarási hivatalnál lett alkalmazva, 600 forintot kapott, a mi hivatalunkban dolgozott, mi tanítottuk be.

A Bückingek szegények, mint a templom egere, 600 forint meg kevés az olyan fiatal uri embernek, aki nyakig adós.

Az intelligens fiatal embernek erre eszébe jutott egy jeles eszme, hogy is tudná ő pénzbeli ügyeit rendezni. Régi ismerősei még ott voltak B.-ben, ezeket zsákmányolta ki igen ügyes módon: Azon ürügy alatt, hogy a Közigazgatást alapjában akarja megtanulni, egy hónapra Unksteinba ment, hol nagy fekvő birtokaink vannak, csinos testvére ez idő alatt egy iskola társnőjét kereste fel B.-ben, ez a rajnai ezred egyik kapitányának a neje volt. Nővére látogatására ment aztán át minden nap fiatal ember Unksteinba. Ez nagyon furfangos, de kifogás alá nem eshető dolog volt. Az ezred parancsnok azonban nem sokára észrevette, hogy a sáfrán

használata néhány alattvalója konyháján, de különösen a kapitányén, nagyon is fellendült, feltűnő módon; a kapitány számadásai havonként nagy összeget tüntettek fel, mely összeg ezen csikkre lett fordítva. A parancsnok magához hivatva és közöttük a következő párbeszéd folyt le:

— Hogy van az kapitány ur, hogy ön ezen egy hónapban fél mázsa sáfránt használt el.

— Parancsára — — használom a sáfránt.

— Tifán valami baj van az ön családjában?

— Nincs uram!

— Nos akkor nem értem, igazán nem értem!

— Parancsnok — — ur! nőm és én majdnem minden ételhez sáfránt eszünk.

A parancsnok e kijelentésre komoly arcot vágott és kijelentette, hogy a kapitány ur tartózkodjék egy kissé a tulságos sáfránykodástól, mert különben kénytelen lesz eltétetni.

Ez segített, de csak a sáfrány mánián. Ez után a magyar borhoz, a cukorhoz és más ilyesmihez fordultak, a mik majd Unksteinba, majd kereskedőkhöz, vagy szatócsokhoz érkeztek, elárastották az egész országot. — Ezekre ment az összeg, a menyit hozattak.

(Folyt. köv.)

Dreyfus-ügy.

Manu államügyész a Dreyfus-pör összes iratainak áttanulmányozása után azokat a semmitűszék büntetőtanácsa elnökének *Locv*-nak szolgáltatja át. A pör jó kimeneteléről eddig még a leghűbb Dreyfus-párti sem ápol valami nagy reményeket.

A pör revíziójának útjában áll a semmitűszék, melynek határozata igen igen kétséges.

Értesüléseink a következők:

Budapest, szept. 29. (Saját tud. táv.)
 Párisban — mint onnan távirják — nagy feltűnést kelt a lapok egy közleménye, melyben egy újságírónak beszélgetését adják a Dreyfus-ügyről a semmitűszék büntető-tanácsának bírójával. Az egész beszélgetésből az tűnik ki, hogy a bíró nem hiszi, hogy kollégái pártolni fogják a pör revízióját, mert nincs elegendő jogi momentum.

Budapest, szept. 29. (Saj. tud. táv.)
 Az olasz kormány engedélyt adott *Poriz-zard*-nak, hogy ha tanuvallomásra felszólítatik, ezt megtehesse.

Budapest, szept. 29. (Saj. tud. táv.)
 A Dreyfus ügyben hatalmasan bejelátszik a külföldi közvélemény hangulata, e tény a legjobban illusztrálhatja *Bourgeois* francia miniszterium nyilatkozata, aki Bruxellesben előkelő társaság előtt jelentette ki, hogy feltétlenül hiszi a revízió megtörténtét s ehhez nagy mértékben hozzájárul a franczia nyelvű belga közvélemény.

TAVIRATOK.

A napirend-vita.

Budapest, szept. 29. (Saj. tud. táv.)
 A képviselőház mai ülésén felveszi ismét az elejtett fonalat és a napirend fölötti vitát folytatják. Ez ügyszó igen sokan vannak szólásra feljegyezve.

A Reishsrath ülése.

Bécs, szept. 29. (Saját tud. táv.)
 A Reichsrath mai ülésén a tisztviselők

megválasztása ment végbe. Szóba került ezenkívül a ház munkaprogramja, mely pontnál a régi mód szerint heves összehozások fejlődtek ki. A ház egyébiránt a döntést holnapra halasztotta a fölött, hogy a kiegyezési javaslatok felolvasása és tárgyalása mindjárt holnap vegye kezdetét minden sürgősségi indítvány előtt. A baloldalnak föltett szándéka ez, de a jobboldal ezt nem akarja, sőt mindent fölhasznál ennek megakadályozására. *Wolff*-ék obstrukcióval fenyegetőznek. *Wolff* és *Lucger* közt a vita folyamán már megtörtént az első legazemberezés ez ülészakban.

Az osztrák parlamenti helyzet.

Bécs, szept. 29. (Saját tud. táv.)
 A »Fremdenblatt« a képviselőház munkaképességéről írva, ezt mondja: Már az a körülmény, hogy még az obstrukció hívei is a kiegyezéssel szemben legalább látszatát akarják megtartani a parlamenti tárgyalásnak, nagy jelentőségű fordulat. A kényelmetlen helyzet megszüntetését célzó valamennyi kísérlet közül azonban legkevésbé méltók komoly figyelemre azok, a melyek egyszerre obstrukcióra is meg nem obstrukcióra is irányulnak és a parlamentnek ideig-óráig megakarnak kegyelmezni, hogy azután ismét elnémissák. Komoly politikusok és pártok aligha mennek bele ebbe a kétszínű játékba. Azoknak, a kik a 14. §. alkalmazását nem kívánják, nem lehet csupán az a céljuk, hogy a kiegyezési javaslatok kivonassanak az obstrukció köréből, hanem a parlament munkaképességének teljes helyreállítása, hogy a parlament teljesíthesse alkotmányos feladatait és a Magyarországgal való kiegyezést parlamentáris módon rendezze, ha meg akar felelni azoknak a feltételeknek, a melyekből a két oldalú kiegyezési tárgyalások befejezésénél okvetlenül kiindulni kell. Azoknak, a kik a helyzet javulását óhajtják, nem marad egyéb teendőjük, mint hogy teljesen szakítsanak az obstrukció elvével és a parlamentarizmust ismét visszahelyezzék régi jogaiba. A német pártok soraiban van elég hazaszerető és őszinte alkotmányos érzületűl áthatott férfi, a ki ennek nem fog ellent mondani.

Magyar írók a spanyol udvarban.

Budapest, szept. 29. (Saját tud. táv.)
 Lissabonból távirják: A magyar újságírók fogadtatása az udvarnál rendkívül barátságos volt. Midőn *H e v e s i* József szerkesztő a magyarokat a királynének bemutatatta, a királyné nagyon megörült és említette, hogy nemrég inkognitó Budapesten töltött két napot, amit soha sem fog elfeledni. Azután üdvözlését küldte Magyarországnak. A magyar újságíróknak ez a kedvező fogadtatása rendkívüli feltűnést keltett; mindenfelől üdvözölték őket. A királyné említette, hogy *F ü r e d i n é* t is látta a kongresszuson.

Luccheniről.

Budapest, szept. 29. (Saj. tud. táv.)
 Zürichből távirják, hogy *Luccheni* 1893. végén és 1894. elején a *Sihl*-folyón levő

elektromos műveken dolgozott. 1894. február havában B e n e s c h hűtteni barakvendéglőstől 70 frank adósság hátrahagyásával megszökött. Azóta Luccheni a körözötték névjegyzékében szerepel. A horgeni helytartó megkeresésére kihallgatlatván, beismerte ezeknek az adatoknak a helyességét és beleegyezett abba, hogy kiszolgáltassák a zürichi bíróságoknak, ha majd Genfben elítélték.

A dán királyné halála.

Budapest, szept. 29. (Saj. tud. táv.) L u j z a királyné ma reggel hatodfél órakor meghalt.

Vasuti szerencsétlenség.

Budapest, szept. 29. (Saj. tud. táv.) Berlinből távirják: Odera-Krossen mellett egy téves vágányra került tehervonat összeütközött egy munkásvonattal. A kocsik egymásra torlódtak. Négy munkás életét veszítette, három súlyos és 12 könnyű sérülést szenvedett. A munkásvonat vezetője súlyosan megsebesült, a többi személyzet könnyedén, 28 kocsi összezúzódott.

KÖZGAZDASÁG.

Ősz a méhesben.

Ha egy-egy langyos idő áztatja meg a növényeket s amellet az időjárás is enyhe, meleg, — úgy még szeptember havában vagy néha még október első felében is lehet a méhek némi mézelésre számítani. Kivételképp oly bő mézelés is előfordulhat, hogy a gyenge kasok szépen lehordják a télire valót, a gazdag törzsek pedig jelentékenyen megnövesztik felesleges készletüket.

Lehet azonban úgy is — mint ép most — hogy a méhek csak tengetik-lengetik életüket, csak épen hogy a már begyűjtött készletet nem kell rohamosan apasztaniok. Csupán bön-gésznek itt-ott. Megelégedve azonban sehogy sincsenek! mindenáron rabláson törnek a fejüket. Jaj ilyenkor, az ilyen sivár időben a méheseknek, hol anyátlan vagy népszegény kasok vannak. Legelőször ezek esnek a rablók zsákmányává, aztán ha egyszer belemelegsznek a méhek a kész préda fosztogatásába s ha a méhészt nem éber (a kaptár hézagait nem tapasztja be, a mézslépeket vigyázatlanul szedi el stb.) akkor egész méhesek esnek áldozatul a méhek rablási szenvedélyének. Mily ritka helyen tudják a méhek létszámát felszaporítani, mily kevés helyen lehet jó erős, népes törzseket látni! — Mennyi szomorú lehetne itt mondani! — Egyik okát ép most említettük. De van több is. Gondviselés, szakértelem és odaadó ügyszeretet nélkül, emmi, még a méhészt sem gyümölc-szözik.

Azonban mégis a betelelés az a nagyfontosságú feladat, melyre — ha már eddig meg nem tette — kiváló figyelmét kell a méhésztnek fordítania. Jó anya, elegendő méz és nép, meleg lakás, tiszta levegő, csend, nyugalom, — a jó kitelelés feltételei.

Ezek közül egyiket sem lehet elengedni. Azonban még most is sok hibát helyre lehet hozni. Egyik célja ép ez a betelelési munkának.

A megszüntetendő törzsek közt bizonyosan lesznek olyanok, miknek kiváló jó és szép anyjuk van. A kevésbé megfelelő anyával bíró, de kitelelésre szánt törzseket egy-egy ily anyával láthatjuk el. A kitelelés biztosabb, a jövő év méhészkedése sikeresebb leend.

Ha a kitelelésre szánt népnek elegendő éze nincs, más kasból kivett felesleges mézzel pótoljuk. Etetéssel is segíthetünk. Enyhe idő mellett még he is pécsetelhetik a felhordott mézert. De csak éjjel lehet etetni nagyon boros időben, midőn a méhek nem járnak ki.

A népet is pótolhatjuk, ha nem öljük le a méheket, hanem csak leszédítjük salétromos

ronggyal (parasztkasnál) s aztán beadjuk a népszegény családnak.

A kasok, kaptárok kitömés, burkolás, tapasztás által tétének megfelelően melegebbé.

A tiszta levegőt a röplyuk adja meg, ha az egészen soha sem lesz elzárva, ha a friss lég azon télen is beömlhet, ha annak betömődése megakadályoztatik.

A csend, a nyugalom, mi oly szükséges télen a méhjószágoknak, az által lesz biztosítva, ha késő ősszel oly helyen állítjuk fel a kasokat, hol a méhek mindenféle zakiatástól, zaj és rázkódtatástól menten telelhetnek át. Legjobb, ha maga a méhes van ilyen helyen.

A méhek pedig mind szűkebb körre szorítják működésüket. A rövidülő, a hanyatló napokkal arányban, külső munkájuk utoljára csak arra szorítkozik, hogy a szép őszi napok déli verőfényében a kas közvetlen közelében megfürösztik, megtisztogatják magukat, mignem elérkezik az időpont, midőn át kell magukat engedniök félálomszerű téli szenderegésüknek, melyről sohasem tudják, ha vajjon az esélyekkel teljes jövőendő lesz-e számukra még új ébredést!

Mártonfalvi.

A felt hordók szivárgásának megszüntetése.

Ha a borral megtöltött hordón olyan helyeket veszünk észre, melyekből a bor kiszivárog, könnyű szerrel bedugaszolhatjuk azokat, anélkül, hogy a hordóban foglalt bort le kellene huznunk. Természetesen kivételes eset áll be, ha valamely donga kettétörtött, mert ilyen esetben tartósan és biztosan csak úgy vehetjük elejét a bajnak, ha a megsérült dongát ujjal kicseréljük. A hordókon különböző okokból állhat be szivárgás és a javítás is e szerint különböző módon történik. A szivárgás többnyire oly hordóknál tapasztalható, melyek hosszabb ideig üresen állottak és így dongáik meglazultak vagy pedig melyeknek alját kivették és azután újra behelyezték. Az úgy támadt szivárgó helyeket legegyszerűbben és leggyorsabban úgy tömjük be, ha egy kádárkés segítségével tiszta pamutot szoritunk be addig, míg a szivárgás megszűnik. Akkor azután szárazra töröljük a helyeket és jó erősen bevonjuk azokat fagygyuval illetve azt is beleszorítjuk a hasadékbá.

Ha azonban nagyobb hasadékon keresztül csöpögne ki a bor, akkor igen célszerűen alkalmazhatunk portlandcementet is ily helyek bedugaszolására, mert az gyorsan megszilárdul és biztosan elzárja a nyílást. Ezt leghelyesebben úgy végezzük, hogy a hordót — ha lehetséges — szivárgó részével felfelé fordítjuk, a száraz cementport rászórjuk és egy hajlékony kés segítségével a hasadékbá szoritjuk, a mikor is a kibugyogó bor által átnevesítve, csakhamar megszilárdul. Ha pedig a hordót nem lehetne hibás részével felfelé fordítani, akkor előbb jó erősen begyömöszölünk pamutot és így szoritjuk még bele a kemény péppé gyurt cementet. Minthogy azonban a portlandcement nedves levegőn csakhamar elveszti kötőerejét, tanácsos azt jól eldugaszolt üvegben száraz helyen tartani, hogy szükség esetén mindig kéznél legyen. Néha férgek által furt nyílásokon keresztül

is szivárog ki a bor, ezen leggyorsabban úgy segíthetünk, ha a lyukakba tölgyfaszöveget verünk be.

Reich Jenő s Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

B u d a p e s t, szeptember 29

Buza ősze	— — — — —	8 71
Buza tavaszra	— — — — —	8 89
Uj tengeri	— — — — —	4 51
Tengeri augusztusra	— — — — —	5 09
Rozs ősze	— — — — —	8 —
Zab ősze	— — — — —	5 80

Értéktőzsde.

B u d a p e s t, szeptember 29.

Az irányzat nyugodt.

Osztrák hitel	— — — — —	353.—
Magyar hitel	— — — — —	379.50
Allamvasut	— — — — —	348.50
Salgótarjáni	— — — — —	620.32
Wagon-kölcsön	— — — — —	256.—
Villamos vasut	— — — — —	259.30
Magyar leszámítoló	— — — — —	262.50
Iparbank	— — — — —	104.25
Budapest közuti	— — — — —	343.87
Kereskedelmi	— — — — —	1011.50
Déli vasut	— — — — —	78.—
Rimamurányi	— — — — —	253.60
Magyar jelzálog	— — — — —	250.25

B é c s, szeptember 29.

Az irányzat szilárd.

Osztr. hitel	— — — — —	352.12
Magyar hitel	— — — — —	380.—
Allamvasut	— — — — —	348.—
Birodalmi márka	— — — — —	58.87

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1898. szeptember 29-én

Magyar aranyjárdék 4%	— — — — —	120.—
Magyar koronajárdék	— — — — —	98.85
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 ¹ / ₀ %	— — — — —	119.25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 ¹ / ₀ %	— — — — —	100.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	— — — — —	120.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — — — —	96.15
Italmérsi jog megváltási kötvény	— — — — —	100.15
Horvát-szlavón földtehermentesítési kötvény	— — — — —	97.—
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	— — — — —	161.—
Tiszabáhalvozi és szegedi sorsjegyek kölcsön	— — — — —	140.50
Osztrák járdék papírban	— — — — —	101.20
Osztrák járdék ezüstben	— — — — —	101.05
Osztrák járdék aranyban	— — — — —	121.—
Osztrák korona járdék	— — — — —	101.25
1860. Osztrák államsorsjegyek	— — — — —	140.50
Osztrák magyar bankrészevény	— — — — —	903.—
Magyar hitelbankrészevény	— — — — —	311.50
Osztrák hitelintézeti részevény	— — — — —	356.30
Páris vista	— — — — —	359.50
Német birodalmi márka	— — — — —	951.—
London vista	— — — — —	588.20 ¹ / ₂
Páris vista	— — — — —	121.25 ¹ / ₂
20 márkás arany	— — — — —	11.75

SZERKESZTŐI POSTA.

T. Helyben. Igen, ő volt.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

A „Nemzeti“ Balesetbiztosító részv.-társaság, Budapest

(Erzsébet-körut 13. szám)

biztosítást nyújt mindennemű baleset anyagi következményei ellen, ug, mint egyes egyéneket (polgár és katona), gyári és malomalkalmazottakat (munkások és tisztviselők), valamint bárkit, hivatás teljesítése közben, vagy azon kívül, utazás alatt, vadászaton, vagy bármely más alkalommal érhető baleset ellen, a leghatékonyabb biztosítási feltételek és a legjutányosabb díjtételek mellett.

Közelebbi felvilágosítást a legkészségesebben nyújt: a „Nemzeti“, az „Első magyar általános biztosító“, a „Magyar-Francia“, és a „bécsi biztosító“ minden fő- és alügynöksége az ország bármely helységében.

Kerületi főügynökség: Nagyvárad és Biharmegye részére Rákos Vilmosnál, Nagy-Teleky-utca.

Megbízható ügyes üzletszerzők oit felvétetnek.